

PROBLEMI SOCI- ALNE ZAŠČITE KOMAJ NAČETI

'pozabljen' bi mo-
rala skrbeti zvezna
vlada

GLAVNI PROBLEM SE PRED NAMI

New York. — (FP) — Kako A-
merika rešuje vprašanje social-
ne zaščite, je bil predmet sploš-
ne konference, ki se je zadnje
tedno v tem mestu pod po-
svetiteljstvom Ameriške zveze
socialne zaščite. Iz poročil in
govorov je bilo razvidno, da je
v zadnjih letih sicer storjen
napredek v raznih področjih, to-
pa glavni problemi socialne za-
ščite so še nedotaknjeni.

Tajnik zveze Abraham Epstein
poročal, da se je lani podvojilo
število starih oseb, ki prejemajo
državno podporo kot posledica
starostnega zavarovanja
v raznih državah. Leta 1934
je podpora prejelo 213,000
oseb; lani pa 404,000, kar je maj-
ni del starih in nepreskrbljenih
delavcev. Teh se ceni na o-
gled šest milijonov. Kako se pre-
jeto, je njih lastna zadeva.

Zakone za starostno zavarova-
nje so lani sprejeli sledeče drža-
ve: Alabama, Arkansas, Connec-
ticut, Florida, Illinois, Michigan,
Mississippi, Missouri, Oklahoma,
Rhode Island, Texas in Vermont.
Zakoni stopijo v veljavo letos,
epistina v drugi polovici leta.
Epstein je naglašal, da so še
glavni problemi nesigurnosti
delavcev. Kritiziral je zvezni
zakon, ker popolnoma i-
gnorira bolniško zavarovanje in
med sedanjih brezposelnih, od
katerih večina ne bo nikdar več
bila delavca in zaslužka v indu-
striji. Sedanjí zakon te ljudi,
od 12 milijonov, popolnoma i-
gnorira.

Več govornikov je kritiziralo
zakone zvezni zakon tudi vsled
tega, ker ne določa, naj bodo
zakoni upravljani po izpit-
nih uslužbenih (civil service).
C. A. Kulp s pennsylvanske
strane je rekel, "da se trese ob-
liti, kaj se bo lahko zgodilo s
delavci brezposelnostne
podpre v nekaterih državah,"
ker se vladne službe dele po
principu političnega favorizma.

svobodne volitve prihajajo v Rusiji?

osebna komisija odo-
brila tekst nove
ustave

Moskva, 18. maja. — Poseb-
na ustavodajna komisija, kate-
ra predseduje Josef Stalin, je
določila končni tekst nove so-
vetijske ustave za Rusijo. Kom-
isija je bila na delu več mesecev.
Nove ustave ni bilo zaradi pre-
jetih novih zakonov, ki jih je
centralnemu sovjetskemu
priloge odboru, ki je najvišja
zakonodajna oblast v Sovjet-
ski uniji. Kadar ta odbor potrdi
ustavo, jo ustava-uradno pro-
glasi in jo izvede.

Nova sovjetska ustava določa
sistem direktnih, tajnih in ena-
kratnih volitev v Rusiji. Vsi držav-
ljani brez razlike socialnega iz-
pisa bodo imeli volilno pravico. Izvze-
ti bodo le oni, katerim sodišče
države izreče kazensko pravico.

Eksekucije Abe- sincev v Addis Ababi

Dižbati, francoska Somalija,
18. maja. — Privatne vesti iz
Addis Ababe se glase, da Itali-
jani tamkaj streljajo Abesince
in masah. Vsak dan jih u-
streljuje 40 do 50. Od kar so Itali-
jani okupirali Addis Ababo, so
vzeli v postrežilo 1500 Abesi-
ncev. Navadna obtožba je "api-
kstvo in banditstvo."

Domače vesti

Spot smrtna nesreča v Minnesoti
Ely, Minn. — Jos Podboj, star
26 let, se je pred nekaj dnevi
smrtno ponesrečil s svojim av-
tom na cesti Ely-Tower, 12 milj
zapadno od tu. Našli so ga mr-
tvega pod prevrnjenim avtom in
zdravnik je ugotovil smrt z za-
gušenjem. Barbara Mauser in
Frances Shuster sta informirali
policijo, da ju je Podboj peljal
v Virginijo, nazaj grede je pa
bil nekoliko vinjen in odpeljal se
je sam proti domu, toda med po-
tjo ga je doletela smrt.

Smrt starega rudarja v domovini
Edison, Kans. — Frances Poti-
sek je prejel žalostno vest, da
je v Prevaljah na Spodnjem
Štajerskem umrl 21. aprila njen
oče Martin Perme v visoki staro-
sti 87 let. Bil je najstarejši ru-
dar v svojem kraju. V Ameriki
zapuša hčer, v starem kraju pa
pet hčera in druge sorodnike.

Nov grob v New Yorku
Brooklyn, N. Y. — Zadnje dni
je tu naglo umrla Mary Ivansek,
doma iz Sel pri Brezicah na Sta-
jerskem.

Vesti iz Kansas Cityja
Kansas City, Kans. — Pred
kratkim je tu umrla Katarina
Sečen, roj. Ritmanič, stara 44
let in doma iz Dolenjcev pri Ad-
leščih v Beli Krajini. V Ameriki
je bila 30 let in tu zapuša moža,
štiri sinove in šest hčera. — Dalje
je tu umrl pionir Martin Medved,
star 72 let in doma iz Dolenj-
cev pri Starem trgu v Beli
Krajini. Bil je najstarejši Slo-
venec v naselbini in 44 let je
delal v Armourjevi klavnici. Zapu-
ša ženo, tri sinove, dve hče-
ri, devet vnukov in brata. —
Nadalje je umrla Mary Svigelj,
stara 87 let in doma iz Deske-
vask pri Starem trgu ob Kolpi
v Beli Krajini. V Ameriki je ži-
vela 27 let in ves čas pri sinu.
Poleg sina zapuša tudi hčer v
Willardu, Wis., in mnogo vnu-
kov ter pravnukov.

Clevelandske novice
Cleveland. — Enajstletni Vi-
ktor Rožanec si je zlomil roko in
dobil je druge telesne poškodbe,
ko je padel s porča v prvem nad-
stropju. Nahaja se v bolnišnici.
— V bolnišnici je umrla osem-
letna Amalija Stautihar, ki zapu-
ša starše, tri brate in dve se-
stri. — Dalje je umrl Leopold
Debevec, po domače Kavsarjev,
star 47 let in doma iz Martinja-
ca pri Cerknici na Notranj-
skem. V Ameriki je bil 32 let
in zapuša brata in sestro, pri
kateri je stanoval. Bil je član
društva 5 SNPJ. — Jennie Go-
spodarič je prešla žalostno vest,
da je v Zaklancu pri Vrhniki um-
rl njen oče Franc Verhovc v
starosti 82 let. V Ameriki zapu-
ša dva sinova in dve hčeri.

Rojak ponesrečen v Abesiniji
Cleveland. — Joško Jerkič je
bil obveščen iz stare domovine
o nesrečni smrti rojaka Lojzeta
Vrčona, po domače Kračetovega
iz Dobravlj pri Vipavi na Pri-
morju, ki je bil prižen pri Ru-
stjevih v Skriljah. Vrčon se
je prostovoljno podal kot dela-
vec v Abesinijo, da kaj zasluži,
ali ko so gradili novo cesto čez
neko goro v Abesiniji, se je udri-
skal na plaz in zasul večje šte-
vilo delavcev. Ko so Vrčona odo-
kopali, je še živel kakih deset
minut in potem je izdihnil. Po-
kopali so ga v črni Afriki. Star
je bil 35 let in zapuša ženo in
majhne otroke.

Poljska spet zaga- zila nazaj v reakcijo

Varšava, 18. maja. — Nova
poljska vlada, kateri predsedu-
je general Felicjan Slawoj-Skla-
dowski, bo nadaljevala politiko
umrlega fašističnega diktatorja
Pilsudskega. V vlado je prišel
tudi bivši justični minister Gra-
bowski, veliki sovražnik levi-
čarjev. Njegov povratek je sig-
nal za socialiste, rebelne kmete
in komuniste, da jih ne čaka nič
dobrega.

VOJAŠKA VLA- DA NA KRMILU V JERUZALEMU

Angleške avtoritete
skušajo ustaviti izgre-
de med židi in
Arabci

UMOR TREH ŽIDOV POVZROČIL PANIKO

Jeruzalem, 18. maja. — Angle-
ške avtoritete so uveljavile od-
redbo, da se ne sme noben prebi-
valec Jeruzalema pokazati na uli-
cah med osmo uro zvečer in še-
sto zjutraj. Ta drastični korak
so podvzeli, da preprečijo nove
izgrede med židi in Arabci. Med
židi se širi panika, kar je posledica
včerajšnjega arabskega napada,
v katerem so bili trije židi
ubiti in dva ranjena.

Angleško vojaštvo je prepove-
dalo rabo cest ponoči in ustavilo
ves promet. Na vseh cestnih kri-
žiščih in drugih strateških toč-
kah je postavilo strojne puške.
Vojaki in policaji stražijo vsa
pota, ki vodijo v Jeruzalem, in
vsako sumljivo osebo preiščejo,
če nosi orožje. Jeruzalem ni videl
tako močne oborožene sile, odkar
je Anglija zasedla Palestino.

Arthur Wauchope, vrhovni an-
gleški komisar v Palestini, je
sklical konferenco vodilnih urad-
nikov, na kateri bodo sklepali o
nadaljnjih ukrepih, ki naj bi u-
stavili izgrede med židi in Arabci.
Da preprečijo, prebivalstvo
o možnosti angleške oborože-
ne sile, je britska infanterija,
spremljana s tanki in oklopnimi
avtomobili, paradirala v raznih
krajih Palestine.

Izgred med židi in Arabci so
izbruhnili 19. aprila v Jafi in se
potem razširili na Jeruzalem in
druga mesta. V izgredih je bilo
doslej ubitih 23 židov in 15 A-
rabcev.

Včeraj so eksplodirale tri bombe
v Safedu — ena v bližini poli-
cijske postaje, druga pred pošt-
nim uradom in tretja v bližini ži-
dovskega hotela. Oblasti so po-
slale močne vojaške oddelke v
mesto, da preprečijo nemire. V
Safedu so bili 1. 1929 veliki iz-
gredi, v katerih so Arabci u-
bili večje število židov.

(Dalje na 3. strani.)

Bolivija dobila re- volucionarni režim

Predsednik se je moral
odpovedati

La Paz, Bolivija, 18. maja. —
Vojaški častniki in člani sociali-
stične stranke so prišli na krmil-
lo po nekrvavem puču, ki je str-
moglavil režim predsednika Sor-
zana. Vojaški častniki so včeraj
udrli v predsedniško palačo in
zahtevali, naj Sorzano predloži
spisano resignacijo, da je storil
brez obotavljanja. On se je sam
povzpел na krmilo Bolivije po u-
spешnem puču pred dvema leto-
ma.

Polkovnik Busch, načelnik ar-
madnega štaba, ki je vodil puč,
je potem naznanil organiziranje
junte, ki jo tvorijo vojaški čast-
niki in socialisti. V svojem na-
znanilu je poudaril, da je cilj no-
ve vlade ustanovitev novega re-
da, ki bo baziral na socialni pra-
vičnosti in enakopravnosti.

Polkovnik David Toro je bil iz-
bran za novega predsednika. On
se sedaj nahaja v teritoriju Cha-
co, zaradi katerega je pred ne-
kaj leti izbruhnila vojna med
Bolivijo in Paragvajem. Dokler
se Toro ne vrne, bo Busch vodil
vladne posle.

Takojšnji cilj nove admini-
stracije je poravnava generalne
stavke, ki je izbruhnila zadnji
petek. Delavska federacija je
včeraj naznanila suspendiranje
stavke in obljubila sodelovanje
novi vojaško-socialistični vladi.

Manifest, ki ga je izdal pol-
kovnik Busch, naglašal, "da je do-
slej mala skupina kontrolirala
bogastvo dežele in izkoriščala na-
ravne vire, to bo pa sedaj od-
pravljeno."

Austrijski fašisti čakajo na Mussolinijevo pomoč

Dunaj, 18. maja. — Napove-
dane civilne vojne včeraj ni bi-
lo. Heimwehrovi čakajo, da se
vrne njihov ostavljeni vodja
Starhemberg iz Rima. Po Du-
naju se je razširila vest, da so
lokalni heimwehrovski voditelji
prejeli "zaupno vest" iz Rima,
da je Mussolini obljubil Star-
hembergu pomoč. Heimwehrovi
govore, da Schuschniggov nekr-
vavi puč znači predajo Avstrije
Hitlerju. Razpust in razorožitev
Heimwehra je doslej še na pa-
pirju. Kriza vsekakor pride, ko
Schuschniggova vlada začne
razoroževati heimwehrovce.

SPOR RAZDVO- JIL NACIONAL- LISTE V INDIJI

Novi vodja nacionali-
stov za agresivno po-
litiko proti Angliji

GANDHI POTISNEN V OZADJE

Wardha, Indija, 18. maja. —
"Moje življensko delo je uniče-
no", je rekel mahatma Gandhi v
izjavi, v kateri je komentiral re-
zultat nedavne konference Indij-
skega nacionalističnega kongre-
sa, ki se je vršila v Lucknowu.
"Niti britsko zatiranje in odloč-
nost nista škodili mojemu delu v
taki meri kakor nova politika, ki
jo izvaja Jawaharlal Nehru, se-
danji predsednik Indijskega na-
rodnega kongresa."

Gandhi je imel v mislih spor
s sedanjim voditeljem kongresa,
ki je nastal pred nekaj meseci in
kateri ga je prešel z občutkom,
da so ga izdali njegovi najbolj-
ši prijatelji. Spor je izzval vpra-
šanje, kakšnih metod naj se na-
cionalisti poslužujejo v borbi za
neodvisnost Indije. Gandhi je za
pasiven odpor in proti rabi sile,
dočim Nehru zagovarja agresiv-
no politiko. Slednji je na zadnji
konferenci jasno povedal, da se
zanaša na organizirano silo kme-
tov in delavcev, ki edina more
rešiti Indijo izpod angleške nad-
vlade. Gandhi je uverjen, da bo
do angleške avtoritete uveljavil
le drastične ukrepe, če bo Nehru
izvajal svojo politiko in temu bo
sledilo prelivanje krvi.

"Čez dve ali tri leta se bo ta
goreči voditelj vrnil k meni in
me prosil, naj jaz popeljem In-
dijo v svobodo", je rekel Gan-
dhi. "On bo takrat spoznal, da z
rabo sile ne bo ničesar opravil
proti Angliji. Ko se bo uveril, da
je njegova politika napačna, bom
imel nov program, ki bo vzemi-
ril Anglijo bolj nego moja za-
dnja kampanja civilne nepokoršči-
ne."

Nehru je drugačnega tipa ne-
go Gandhi. On je za rabo sile, da
se Indija otrese angleške nad-
vlade. "Člani našega kongresa se
morajo borovati, ne takti", je re-
kel Nehru na konferenci v Luck-
nowu.

(Dalje na 3. strani.)

Dva mučitelja v Floridi oproščena!

Petorici je pa zmanjša-
na obtožnica po
sodniku

Bartow, Fla., 18. maja. — Sod-
ni proces proti sedmorici poli-
cijskih morilcev socialist Joa.
Shoemakerja in ugrabiteljev ter
mučiteljev dveh drugih organi-
zatorjev brezposelnih delavcev v
Tampi je bila zadnji teden po-
novno pretrgan zaradi nekate-
rih tehničnih vprašanj, ki jih je
sprožilo zagovornišvo obtožben-
cev.

V soboto je sodnik Dewell s
posebnim odlokom rešil ta vpra-
šanja, in sicer na ta način, da je
določil zavrgel obtožnico proti
dvema obtožencema, ostalim pe-
tim obtožencem je pa zavrgel
tri točke obtožnice, tako da je
ostala samo še ena točka. O-
proščena sta bivši policijski šef
R. G. Tittsworth iz Tampe in
bivši policaj Robert Campbell.

Zavrnjene tri točke v obtožnici
proti ostali petorici obtožencev
se tičejo organizirane zarote za
ugrabitev Eugena F. Poulnota,
organizirane zarote, da se Poul-
not spravi v zapor brez vzroka
in izvršitev teh dveh zarot. O-
stala je še ena točka v obtož-
nici zoper petorico, katere se ti-
če aktualnega ugrabljenja in
mučenja ugrabljenca. To točko
je sodnik prepustil poroti, naj
odloči glede krivde.

Obpravna se danes nadalju-
je in zagovornišvo ima glavno
besedo.

Pavelič, Kvaternik izpuščena v Italiji

Voditelja zarote proti
Aleksandru prosta

Rim, 18. maja. — Dr. Ante
Pavelič in Egon Kvaternik,
glavna voditelja hrvaške tero-
ristične organizacije "Ustasi",
ki sta bila v zaporu v Turinu
od 18. oktobra 1934, sta bila v
soboto izpuščena iz ječe. V
Franciji sta bila oba obtožena
kot glavna krivca atentata na
jugoslovanskega kralja Aleksan-
dra v Marseillesu in zadnji je-
sen sta bila obsojena na smrt, to-
da na večkratno zahtevo fran-
coske vlade, da ji Italija izproči
dr. Paveliča in Kvaternika, ni
hotela italijanska vlada storiti
ničesar.

Zlato iz Evrope se vali v Združene države

Washington, D. C., 18. maja.
— Federalni rezervni odbor po-
roča, da se je tok zlata iz Evrope
v Združene države ponovil zad-
nji teden. Od srede aprila je pri-
šlo za 150 milijonov dolarjev zla-
ta in od te vsote je 125 milijonov
prišlo iz Francije. Od novega
leta do 1. maja je francoska dr-
žavna banka — ki pa je privat-
no podjetje — izgubila 375 mi-
lijonov dolarjev v zlato.

Francija morda dobi prvo žensko v vladi

Pariz, 18. maja. — Prihajajo-
ča socialistična vlada v Franciji
bo morda imela v svoji vladi
prvo žensko. Socialistka Ger-
maine Picard-Moch je resna
kandidatka za ministko javne-
ga zdravja. Žene v Franciji ni-
majo volilne pravice, toda zaka-
na ni, ki bi jim branil javno
službo.

Farmarsko-delavska stranka v Indiani

South Bend, Ind., 18. maja. —
Dvestopetdeset zastopnikov in
zastopnic raznih delavskih uni-
se je sešlo včeraj tu in ustano-
vilo farmarsko-delavsko stranko
v državi Indiani. Vodja stranke
je John Bartsche, je aktiven v
uniji avtnih delavcev. Prva kon-
vencija nove stranke bo prihod-
nji mesec.

ZDRAVNIK HVALI RUSKI ZDRAV- STVENI SISTEM

Bolniška zveza se je
bavila z važnimi
problemi

SLABA SKRB ZA RE- LIFNE "KLIENTE"

Chicago. — (FP) — Na kon-
ferenci Zveze bolnišnic treh dr-
žav — Illinois, Wisconsin in
Indiana — je bila posvečena ve-
čja pažnja zdravstvenemu siste-
mu sovjetske Rusije. O njem je
poročal dr. William H. Walsh iz
Chicago, ki je leta 1934 več me-
secev študiral zdravstveni sistem
v Rusiji kakor tudi v drugih de-
ležah. On je svetovno priznana
avtoriteta na polju ljudskega
zdravja in svetovalec mnogih
bolnišnic.

Svoj govor ni povsem ali pred-
vsem posvetil sovjetskemu medic-
ni, marveč jo je le primerjal z
ameriškim zdravstvenim siste-
mom. Posledica tega je bil velik
kontrast v prilog socialistizirani
medicini kot je v veljavi v Rusi-
ji. Rusija je tudi edina dežela na
svetu z enotnim zdravstvenim si-
stemom, pod katerim gresta pre-
ventivna in kurativna medicina
roka v roki. Urgiral je organizi-
ranje ameriške medicine na ali-
čen način.

Vsled visokih cen si v Ameri-
ki ogromna večina ljudstva ne
more privoščiti zdravniških pre-
iskav, je rekel dr. Walsh. V so-
vjetski Rusiji so take preiskave
na razpolago vsakemu brezpla-
no. Iz vsega tega sledi, je izjavil
on, da je državna medicina veli-
ko bolj zmogljiva pri v okoli na-
lezišljivim boleznim kot so rak in
jetika, dokler so še ozdravljive.
Faktično so v Združenih dr-
žavah državni sanatoriji za tuberku-
lozne edina institucija, ki se u-
spesno bori proti tej bolezni.

V Ameriki je tudi škandaloz-
no veliko smrtnih slučajev pri
porodu, na drugi strani je pa šte-
vilo porodnih smrti zelo nizko v
Sovjetski Rusiji. Dr. Walsh je
rekel, da je zaslug tega dejstva,
da imajo ruske matere izredno
dobro zdravniško oskrbo pred po-
rodom na stroške države (delav-
ke so deležne plačanih počitnic
šest tednov pred in šest tednov
po porodu).

Marjorie Bates, pomožna nad-
zornica v medicinskem reliefnem
uradu okraja Cook, si je privo-
ščila izredno slabo zdravniško o-
skrbo, ki jo dobe brezposelni in
drugi reveži od vlade. Zdravstve-
na oskrba reliefnih klientov "je
grozno slaba" še posebno v krizi,
dasi tudi v boljših časih ne zado-
stuje. V vseh Združenih državah
so samo štiri države, ki nosijo
stroške za bolniško oskrbo relief-
nih klientov v bolnišnicah. Te dr-
žave so Pennsylvania, ki potroši
\$3,500,000 na leto v ta namen,
Connecticut, Maine in Mississip-
pi. Kanada vlada ima na drugi
strani boljši sistem, ker nosi
sama to breme za vso deželo.

Mr. Mary Wysor Keefer pa je
poročala o sanitarnih razmerah
med reliefnimi klienti. Rekla je,
da so v mnogih družinah te raz-
mere neverjetno slabe in pod
vsaki kritiko, to posebno, kjer
je pomanjkanje vodnih naprav in
stranišč (v Chicago je takih
"stanovanj" stotine v širokih
slumskih predelih). Radi zdrav-
niškega pomanjkanja je dosti re-
liefarjev forsiranih na delo WPA,
dasi bi morali biti v postelji ali
pa pri lahkem delu, je izjavila
ona.

Unija se pritožuje proti državni policiji

Seattle, Wash. — Tukajšnja
centralna unija je gvernerju
poslala protest proti postopanju
državne policije, "ki si ob času
stavk posebno v manjših mestih
prilašča vso oblast brez dovolje-
nja lokalne policije ali šerifa.

Glas organiziranega delavstva. (Narinal Jerger.) — Federated Victoria.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Novica: za Zdržene države (vzročni) in Kanada
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Čino
in Čino \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; in Indonezijo
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cino \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

One column per page. — Manuscript to be submitted
in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.
Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

Manuscript to be submitted in duplicate. Manuscript to be submitted in duplicate.

"Višje" in "nižje" rase

Zadnje čase se spet mnogo govori in piše o barbarstvih in manjvrednih narodih, katere je treba v interesu evropske kulture naglo civilizirati (s puškami, kanoni in strupenimi plini!). Za italijanski fašizem smo bili n. pr. Jugoslovani vse do zadnjega barbarsko ljudstvo, avinjski pastirji itd., sedaj so za trenutek pozabili na nas; svoje bogato besedišče posovk so prenesli na Abesince. "Teorija" o takozvanih manjvrednih narodih je vobče produkt imperikalizma. Cím se namerava kako zemljo izropati in dotični narod zaslužiti, se ga mora najprej proglasiti za manjvrednega. Kako ta manjvrednost v resnici izgleda posnemamo lahko iz razmer, ki vladajo v onih predelih sveta, kjer se "civilizacijsko delo" že vrši, n. pr. v Južni Afriki.

Kolonizacija Južne Afrike traja že nekaj stoletij in ondote razmere so nam že dovolj poznane, da lahko danes objektivno presodimo, kako se stvar v tej bogati angleški koloniji razvijajo.

Ko so Evropejci pričeli prodirati v Južno Afriko, so se ondote črni nahajali na taki stopnji družabnega razvoja, da se niso dosti razlikovali od belih priseljencev. Nazadovani so in padli nižje šele potem, ko so bili deležni evropske "civilizacije". Razmere, v katerih so črni prej živeli, so sicer bile v marsičem mnogo primitivnejše, njihov zgodovinski razvoj je bil mnogo počasnejši — imeli so pa neko svojo družabno in moralno zrelost, neki posebn tip lastne civilizacije, ki je, prihajajoč v dotik z evropsko civilizacijo, od nje marsikaj sprejemala, marsikaj pa tudi tej navrženi evropski civilizaciji od svojega dajala. Takozvani "rasni problem" so belci odkrili šele potem, ko jim je tak problem konveniral. Evropski civilizacija v Afriki se je sicer posrečilo uničiti polagoma afriško civilizacijo — ta civilizacija je pa zapustila toliko svojih sledov na evropski, da je že s tem pokazala svoj dejanski obstoj in svojo vitalno moč.

Rasna nasprotstva v Afriki so predvsem verskega izvora. Holanci (Buri), ki so se usidrili v Južni Afriki mnogo prej kot Angleži, so smatrali črnce za filistejce, proti katerim se morajo njihovi verniki na vso moč in povod boriti. Rasno nasprotstvo ni tedaj še obstojalo, obstojalo je le versko. Iz verskih razlogov niso priznavali črncem niti cerkvene niti državne enakopravnosti. Se za časa burško-angleške vojne so bila v onih predelih, kjer so vladali Buri, verska nasprotstva mnogo hujša v predelih, kjer so vladali Angleži. Belci niso tedaj prvotno odrekli črncem enakopravnosti iz razlogov rasne razlike, ki je dotlej niti niso poznali. Šele potem, ko je angleški kapital začel izkoriščati ondote zlate rudnike in diamantna polja, ki so se danes glavna gospodarska osnova tega dela Afrike, se je tam ustvarila neka "nižja rasa" slabo prehranjenih in slabo plačanih domačinov.

Industrija je črpala iz teh

rudnikov dolgo vrsto let ogromne dobičke, se sedaj, za časa gospodarske krize, tvorijo ti rudniki zelo aktivno postavko. Vsa vodilna mesta v tej industriji so pa zasedena od belcev, tudi tehniki in specialisti pripadajo vsi takozvani "višji rasi". Neke posebni zakon "Colour Bar" prepoveduje izrečno, da bi se namestilo domačina in sploh črnca ali Azijata na vodilnih mestih. Plače, ki jih dobivajo nameščenci, "višje rase", so zelo visoke, mnogo višje kot v Evropi in v Ameriki.

Južnoafriški kapitalisti so vedno poudarjali, da bi se z ozrom na visoke plače vodilnih uslužbencev eksploatacija rudnikov in diamantnih polj v današnjih razmerah ne izplačala, če bi ne bila na drugi strani na razpolago številna domača delovna sila, ki opravlja najnižja in najtežja dela za smešno nizke plače. Pojem nižje rase se je tedaj rodil šele s pojmom izkoriščanja domačinov, da so lahko "kolonizatorji" toliko bolj plačani!

Evropski delavec je nesporno mnogo produktivnejši od afriškega. Toda belopoliti delavec, če vrši ista manualna dela, ki jih vrši črnopoliti, in za isto plačo, propade mnogo prej kot črnopoliti, zdrkne kmalu tudi sam na stopnjo takozvane "nižje rase". Dobro se stvarno godi le onim, ki so na vodilnih mestih. Belopoliti domači delavci priseljenih Angležev in Holancev občutijo vedno bolj na lastni koži posledice ločitve južnoafriškega prebivalstva v višjo in nižjo raso. 10 odstotkov tamošnjega belopoltega delavstva so razmere že izenačile z domačim črnopoltim delavcem; ti belopoliti delavci živijo v istih šelunkah, so ravno tako izstradani in zavrženi kot črni. In čim nižje so plače "nižje rase", tem nižja je tudi njihova in tem večja je opasnost, da zdrknejo polagoma vsi na isti najnižji nivo življenja kot domačini. Blagodati "višje rase" živi samo peščica parasitov na vodilnih mestih, vse drugo tone v proletarijat bele in črne rase, ki se med seboj v ničemer ne loči.

Iz tega je razvidno, da ustvarja kapital v kolonijah pod pojmom privilegirane rase pravi pravzaprav le privilegirane kaste. Komur ni dano, da si zagigura svoje mesto v vladajočem razredu, ta je izločen iz privilegirane belopolte skupnosti, ne glede na njegovo rasno pripadnost.

To stanje ustvarja komplikacije, ki otežujejo tudi tamošnjim delavskim organizacijam izvrševanje njihovih socialno-zasčitnih nalog. Dokler gre le za to, da se zasedejo vodilna mesta, je situacija čista: ta mesta pripadajo kajpak zgolj belopoltim izvoljenecem. Toda v velikih industrijskih podjetjih so tudi nekoliko boljše mesta, ki ne zahtevajo ravno tehnične specialista, mesta paznikov, nadzornikov, itd., za taka mesta so pa afriški delavci ravno tako sposobni kot evropski. Podjetnik ima celo v tem slučaju ves interes, da se taka mesta podelijo domačinom, ker se ti zadovoljijo z manjšo pla-

Kongresnik Marion A. Zionchek v jetniški celici. Policija je aretirala kongresnika, ko je s svojim avtomobilom dirjal po washingtonskih ulicah z brzino 70 milj na uro.

čo. Belopoliti delavec, ki se opravičeno boji izenačenja z domačinom, se na drugi strani bori, da se tudi taka mesta podelijo njemu, nevede proti višji plači. Organizacije belopolnih delavcev so v to svrhu vodile v zadnjem desetletju nekoliko velikih in hrupnih štrajkov. Branile so načelo višjih plač in boljše mest za belopolte delavce, s čimer so pa na drugi strani zapirale črnopoltim delavcem možnost vsaj delnega izboljšanja njihovega socialnega položaja. Radi tega so ti slednji spet štrajkali na svojo roko, da si zavarujejo svoje interese. Našel se je končno neki "modus vivendi" v tem, da se je sklenilo zaposeliti pri delu, ki zahteva le delno specializacijo, poleg določenega števila belopolnih tudi nekaj črnopolnih delavcev. Toda pri tem so se znižale plače in enim i drugim.

Za najnižje vrste dela prihajajo pa še vedno v poštev le domačini. Ti pa ne živijo v rudniških centrih; sami se pa tudi ne potegujejo za zaposlitev v rudnikih. Živijo raje svoje primitivno, toda svobodno življenje v svojih plemenskih združenjih. Tudi ne gre črncu toliko za višino zaslužka, kolikor za vrsto dela, ki se mu nudi. Zato ga je treba z vživajo zaslužiti rudniškim družbam. V to svrhu se naseljujejo po vaseh "trgovci", ki so agenti družbe. Ti prodajajo blago in posojajo denar domačinu in ko je ta dovolj zadolžen, mu sporočijo, da sta blago in denar, ki ga dolguje, od angleške družbe. Odslužiti ga mora s težkim delom v rudniku. To seveda ni več trgovina s sužnjii!

Ker pa skuša črnopoliti delavec venomer ubežati izkoriščanju in ubijanju v rudnikih, se v zadnjem času išče nadomestila zanj s priseljevanjem indijskih in azijskih težakov, ki so pripravljeni delati še za manjšo plačo pri daljšem delovnem času. S tem se pojem "nižje rase" spet še nadalje modifizira: napram tem priseljencem so črnci za stopnjo manj nižje vrste ljudje!

Stoletna kolonizacija Južne Afrike izkazuje v pogledu absorbiranja domačega življa le negativne rezultate. Podrugim milijon kulturno in gospodarsko mogočnih belcev sredi pet in pol milijona črncem ni moglo v ničemer spremeniti načn ondotega življenja. Kapitalistični industriji ni uspelo izpodrinuti domače kmečko-patriarhalne ekonomske in družabne ureditve. Evropejci žive na črnem kontinentu še danes le kot socialno in pravno privilegirana kasta, kateri je domače ljudstvo zato nižja rasa, da lahko na njen račun bogati.

Evo tedaj nazornega dokaza uspehov in ciljev kolonijalne ekspanzije s posameznih velesil. Japonci silijo v Mandžurijo, da lahko eksploatacijo tamošnjih rudnikov in tamošnje ceneno delovno moč (kateri ne more konkurirati niti skrajno cenena delovna moč japonskega delavca), iz istih razlogov silijo v Abesinijo Italijani. Zaslužujejo se narodi in kontinenti v imenu evropske civilizacije, da bogate posamezne eksploatacijske družbe, koristni od tega pa nimajo niti avtonomno prebivalstvo, niti kmetje in delavci iz držav, ki so do-

tična ozemlja osvojile. Eni in drugi so enako "nižja rasa", ker tako odgovarjajo interesom "višje rase", t. j. finančni in kolonialni plutokraciji imperijalističnih držav.

—Ch. v Svobodi.

Glasovi iz naselbin

Glas iz Mormonije

Helper, Utah. — Kar se tiče dela v rovi, ga ni dosti. Kdor še dela, gre lahko v rov le eden ali dva dni v tednu. Preko tisoč premogarjev je v tej državi že dobilo odpust tam v marcu. Nekateri so dobili delo pri gradnji nove šole, a teh je tako malo, da bi jih lahko preštel na prstih. Druge pošiljajo na različna dela v hribe, kjer prejemajo tiste kuliljske plače.

Baš pred enim tednom so od tu poslali samce na delo v gore tja blizu koloradske meje, ki je oddaljena okoli 120 milj. Uposljeni bodo pri arheološkem projektu in izkopalni kosti neke velikeanske prapradne živali, katere ostanke so menda izsledili v hribih. Okostnjak bo potem poslan v muzej. Baj je to ogromna pošt. Pri tem delu bodo imeli \$15 na mesec ter hrano, obleko in stanovanje — prav po kuliljsko.

S to ekspedicijo je odšel tudi neki samski rojak, star bečlar, ki je pred odhodom rekel, da ga kosti živali toliko ne zanimajo. On bo bolj gledal, če bo našel ostanke kake Indijanke ter napravil svoj muzej, ko se vrne. On je namreč mnenja, da mu preostaja edino ta zabava, ker je za žive Evine hčerke že prestar. Bomo videli, koliko sreče bo pri tem imel.

Frank Kroll.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Johnstown, Pa. Nekdo iz okolice: Mora biti popoln podpis v listu in števil. družstva, če je pisec član SNPJ. Pravila to zahtevajo!

Al Smith mlajši po-tegnjen za \$16,900

New York. — Pred newyorškimi sodišči se pere škandal, čigar glavni junak je Alfred E. Smith ml., sin znanega demokratskega veljaka in katoliškega kapitalista. Trije prefrigani možki so iz mladega Smitha iztisnili vsoto \$16,900 z grožnjo, da ga razkrinkajo v javnosti kot nezakonskega očeta. Dekle, s katero je Smith vsekakor moral imeti neke intimnosti, se piše Catherine Pavelick. Smith je drage volje plačal zahtevano vsoto, ali ker njegovi izsiljevalci le nočejo odnehati z novimi terjatvami, se je zatekel pred sodišče in tako je zadeva prišla v javnost. Mladi Smith je oženjen, toda pred štirimi leti se je ločil od žene.

General zahteva močno militaristično mašino

Washington, D. C. — "Kar mi hočemo in kar moramo dobiti, je mogočna in učinkovita militaristična mašina, ki bo v prvi vrsti zgrajena za ofenzivo," je rekel general G. H. Estes, ko je bil informiran, da je kongres appropriiral nad milijardo dolarjev za ojačanje ameriške oborožene sile na suhem in na morju.

Kakšno razliko dela držav-ljanstvo?

(Ta je četrti izmed serije člankov o naturalizaciji in državljanstvu.)

Mnogi inozemci so se končno odločili nastaniti se za vedno v Združenih državah. Verujejo v ameriški sistem. S tem odgovarjajo najbolj bistvenim zahtevam za državljanstvo. Vendarle niso še ničesar storili za naturalizacijo.

Tupatam se inozemec boji ovir na poti k naturalizaciji — dokaza o bivanju v Združenih državah, najdenja primernih prič, osebnega izpisa na sodišču. Tupatam pa nima denarja, plača predpisane pristojbine. Tupatam pa sploh ni mnogo razmislil o vsej stvari. Se bolj poskusa se morda dogajati, da samemu sebi prav "Čemu vse te sitnarije? Sem preveč zaposlen s svojim delom in v vzdrževanju svoje družine. Seveda ljubim Ameriko in hočem tukaj ostati. Ali življenje gre naprej ravno tako, če sem državljani ali ne. Kakšno razliko dela državljanstvo?

Kakšno razliko dela državljanstvo? To je morda najvažnejše vprašanje izmed vseh. Oni ki misli na državljanstvo, mora znati natanko, kake odgovornosti in predprave so z državljanstvom v zvezi predno more inteligentno odgovoriti na vprašanje: "Ali želim postati ameriški državljani?"

Ena izmed prvih stvari, ki nam pade na misel v zvezi z državljanstvom, je volilna pravica. Inozemec, pa naj živi še tako dolgo v Združenih državah, se ne more udeleževati upravljanja vlade. On dela v Združenih državah, plača davke za ceste, šole, policijo in ognjenikstvo. Pa vendarle nima nič kaj reči v teh stotinah drugih zadev, ki prizuadevajo njegovo vsakdanje življenje in interese. Odvisen je od drugih, da določijo, kaj je dobro zanj. Ta ne sposobnost udeleževanja se konča, ko inozemec postane naturaliziran. Nato njegov glas velja ravno toliko, kolikor glas vsakega drugega državljanca.

Volilno glasovanje je glavno sredstvo, s katerim se državljani udeležujejo udeleževanja v mevlade. Njegov glas prispeva k temu, da določi, da li so ulice snažne, da li je šolstvo primerno, koliko davkov naj plača. Določuje izvolitev poštenih in zmernih uradnikov, sodnikov, zakonodajalcev. Določuje glede vprašanih carij pomoči poljedelcem, otroškega dela, rešila kor tudi glede velikih problemov vojne in miru. Usoda Amerike je v rokah državljanov. Kaj naj se doseže večja mera sigurnosti, višji standard življenja, boljše izvrševanje pravice? Glasovi večine odločajo o vsem tem. S svojim glasom se državljani sme udeleževati velikanskega podjetja samovolje. Inozemec pa, ki ima volilne pravice, stoji takorekoč zunaj, more se udeleževati v popolnem smislu življenja svoje občine in svojega naroda.

Ako volilna pravica pomenja pravico, vsebovno obremenitev. Dolžnost vsakega državljanca je, da se udeležuje in se zanima za javno življenje, da je informiran o javnih problemih in o kandidatih, katere naj voli inteligentno. Kajti vlada je le toliko poštena in sposobna, kolikor so njeni državljani. Aktivno in premišljeno udeleževanje vladanja je potekem odgovornost, ki počiva na vsakem državljanu.

P. S. — Nadaljnji članki se bodo pečali z vprašanjem, "Kakšno razliko dela državljanstva. Prihodnji članek se bo bavil z "državljanstvom in zaposlenjem."

Bolnišnica izpod neba

Rusko letalstvo je pred nekoliko dnevi izvršilo uspešni poskus, da bi kompletan lazaretski zdravnik, strožnicami in vsami pripomočki spravilo na določen kraj in ga spustilo tam padali na tla. Dve veliki letali Rdečega križa sta si bili natovorili v ta namen 20 zdravnikov in bolniških strojev, potrebne omare z instrumenti, obveze, postelje, operacijske mize in nad pristajališčem sta letali krožili toliko časa, dokler ni odskočilo vse onobse z padali, potem so za njim spustili s padali tudi vse potrebne reči. Poskus je potekel brez najmanjših nesreč in že ne nekoliko ur pozneje je bila vojna bolnišnica sposobna v redu delati.

Telefonska zveza New York-Moskva

Te dni so uredili telefonsko zvezo med Moskvo in New Yorkom. Ta zveza gre preko Londona, ki je z rusko prestolnico zveza z rektornim vodom. Iz Londona se pogovori radiotelefonsko odpravljajo v New York. Zveza ni javna, ker hočejo najprej napraviti še nekaj poskusov. Ko jo otvorijo, bodo imeli v vsaki minuti možnost, da govorijo telefončno tudi z drugimi ameriški mesti.

Presaditev možganov

Sedaj je uspelo presaditi tudi možgane iz ene glave v drugo. Seveda predstavljata poskus živali pri tem eksperimentu žaba in krasta. Prof. Giersburg iz Vroclava je poskušal presaditi in sicer na mladih živalih v stadiju prve glave. Ko je mlada žaba s krastastimi možgani zrasla, je pokazala razne lastnosti kraste. Tako je stara snov za romane postala resničnost, čeprav na svoj način.

Senator Robert F. Wagner (levo) in Harold Ickes, načelnik zveznega departamenta za notranje zadeve.

Papež pozdravlja

Papež Pij je zadnji teden ob neki slovesnosti v Rimu pozdravil mir v vzhodni Afriki, katerega je "izvojevalo veliko in dobro ljudstvo"...

Mir — kolikor bo to mir — za Italijo je prišel, ko je Musolinijeva armada strla odpor s plinskimi bombami iz letal. Le na ta način je fašistična armada — "veliko in dobro ljudstvo"! — izvojevala roparski mir v Afriki. Za abesinsko ljudstvo ni to noben mir, temveč začetek

Vesti s Primorskega

„Giornale di Gorizia“ ukinjen zaradi sankcij

Zaradi sankcij je bilo v Italiji ukinjeno že več listov, da se ne bi doseglo prihrankov na papirju in drugih surovinah, ki jih ima tako zelo primanjkuje. Tako je bil ukinjen „Giornale di Gorizia“, ki se je tiskal po dva tedna. List v svoji ponudbi številki tudi povsem izloči vse, da je to na višji politični ravni. Pozneje, ko se je začel tiskati, pa bo morala izhajati.

Ukinitev goriskega lista pa ne pomeni, da ne bo bilo drugih listov. Znano je, da je tržaški „Giornale di Trieste“ fašistično po vso Julijsko Krajino, vendar vsaj za tržaško in gorjsko pokrajino, a vendar znaša njegova naklada le štiri do pet tisoč izvodov, med tem ko sega „Piccola“ ne glede na svojo opoldansko in večerno izdajo preko 20.000, kar je zaradi neznatne naklade in obsega oglaševanja izhajati iz skrajnem obsega. Povrh vsega se morajo s drugimi sredstvi neprenehno boriti za svoj obstanek. Red leti so ukinili v Gorici glasilo gorisko fašistično „Voce d'Isone“. Njegovega je prevzel „Popolo di Gorizia“, kar je tedaj tudi po odprtju razlagal. Spodaj je prinašala obširna poročila Gorizije. Ta njegova rubrika se je polagoma zelo skrivala, kar menda pa ni pripomnila k povišanju naklade. Red je tudi zaradi tega postal precej izhajati „Giornale di Gorizia“. Pred leti se je v Gorici novinarstvih krogih razločilo tudi o fuziji obeh trških jutranjnikov, do katere zaradi različnih političnih in gospodarskih interesov ni prišlo. Proti koncu preteklega leta je bilo deloma v zaščito svojih domnevnih interesov ukinjeno uvažanje in izhajanje nekaterih inočin listov. Morda je sedaj „Giornale di Gorizia“ do enake usode kakor nekoč „Piccola“, le da je sedaj drugi strani izostalo takrat indirektno priznanje.

Lep napredek zadružnega podjetja

V 17 letih se je razvila v močno podjetje z 11 restavracijami

New York. — (FP) — Nad 4000 Newyorčanov je dalo slovo privatnim restavracijam in se pridružilo zadružni kafeteriji pod imenom Consumers Cooperative Services, Inc., kjer dobivajo okusno hrano v eni izmed 11 zadružnih restavracij. Kar je profita, si ga razdeli vsake tri mesece. Zadružna kafeterija je bila ustanovljena pred 17 leti. Iz ene majhne restavracije v bližini Madisonovega trga se je razvila v dobro uspevajoče podjetje z 11 restavracijami, od katerih sta bili dve ustanovljeni v letih depresije. Njen promet je lansko znašal \$434,396 ali \$40,000 več ko leto prej. To zadružno podjetje se ponaša tudi z dobro delavsko politiko, kar je razvidno tudi iz tega, da se je uslužbenec radi držel. Od 131 delavcev jih je 48 v službi nad šest let in 19 že od leta 1924. Dokler je bil v veljavi restavracijski pravilnik N.R. A., je ta zadruga izplačala \$10,000 več v plačah kakor pa je določal pravilnik. Drži se tudi pravila, da najvišja plača — ravnateljeva — ne sme znašati petkrat več kakor znaša minimalna plača najnižjega uslužbenca. Če bi ta princip veljal tudi na splošno, bi na primer korporacijski uradniki na vrhu ne prejeli tako sijajnih plač in delavci mizernih mezd na dnu.

DROBNE NOVICE

red goriskim sodiščem je bil en pogojno na leto dni za plačilo sodnih stroškov. Morda je sedaj 21letni Italijan Avvenire, ki je bil istega dne zaradi prestopka obsojen na 2 meseca zapor. Čerkm so karabinerji a 21letnega Rudolfa Gozla Trebenč. Golja je ilegalno prešel preko meje, a se je kratkim zopet vrnil. Medtem je bil zaradi bega čez mejo en na 3 mesece ječe. Od sedaj so ga v tolminske zapore. Goriskemu sodišču je bil prijet zaradi bega čez mejo mizar France Furlan iz Hemberga.

blizini Grahovega se je razločilo tudi o fuziji obeh trških jutranjnikov, do katere zaradi različnih političnih in gospodarskih interesov ni prišlo. Proti koncu preteklega leta je bilo deloma v zaščito svojih domnevnih interesov ukinjeno uvažanje in izhajanje nekaterih inočin listov. Morda je sedaj „Giornale di Gorizia“ do enake usode kakor nekoč „Piccola“, le da je sedaj drugi strani izostalo takrat indirektno priznanje.

Curran, vodja stavke mornarjev v New Yorku, pojasnjuje položaj delavcev trgovinskemu Roperju.

Vojaška vlada na krmlu v Jeruzalemu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Zidovski kolonisti, ki so se večkrat zbrali na shodu v Hameuca-du, so bili tarča streljav iz pušk, toda ranjen ni bil nihče.

Arabska stavka civilne nepokorščine, katere cilj je ustavi-tev naseljevanja židov v Palestini, se nadaljuje, ker je britski komisar Wauchope kategorično odklonil zahtevo Arabcev, naj u-stavi naseljevanje židov.

Več tisoč židov, skoro vsi židovski prebivalci Jeruzalema, so se danes udeležili pogreba žrtve, ki so padle v včerajšnjem arabskem napadu. Te žrtve so bile Isaac Jalowski, dr. Zvi Spachowski in Aleksander Polonski. Isaac Ben Zvi, predsednik židovskega nacionalnega sveta, je imel pogrebni govor, v katerem je izjavil, „da ne bomo dovolili, da bi se Anglija uklonila Arabcem, ki morijo židovske prebivalce.“

Spor razdvojil nacionaliste v Indiji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nowu, ki je odobrila njegovo stališče.

„Indija me ljubi, mi zaupa in ona me še vedno potrebuje“, je rekel Gandhi. „To pomeni, da moja življenska misija še ni končana.“ Se vedno upam, da se bo Indija otresla angleške nadvlade.“

Farmerji se zanimajo za kreditna društva

Washington. — Soditi po do-bro obiskanih delniških sejah kreditnih društev zvezne poljedelske kreditne administracije, je med farmerji veliko zanimanje za to institucijo. Zadnje serije delniških sej se je udeležilo nič manj ko 185,000 farmerjev, poroča W. I. Myers, načelnik farmske kreditne administracije. Letnih sej 3826 farmskih posojilnic (vladnih) se je udeležilo 101,541 farmerjev, novejših produktivnih kreditnih zavodov, ki financirajo setev, pa 83,934 farmerjev. „V primeri z velikim kontrastom z mestnimi investicijami, ki so odstopili svojo volilno pravico do milijardskih investicij v delnicah s podpisom poverilnic, so se farmerji dobesedno zatekli k posluževanju te pravice z ozirom na upravo poljedelskih bank in drugih kreditnih institucij in izvajajo velik vpliv pri njih direkciji“, pravi ravnatelj Myers.

Linčarji bodo imeli svobodo

Washington. — Sedaj ni čas, da bi kongres razpravljal o predloženem zveznem zakonu proti linčarjem, je vodja demokratov v senatu Joseph T. Robinson svaril svoje kolege. Če bi bil Costigan-Wagnerjev osnutek sprejet, se Robinson boji, da bi demokratje zgubili veliko glasov na jugu pri prihodnjih volitvah.

Židje v Nemčiji ne smejo postati kristjani!

Berlin, 18. maja. — Vsa verska društva v Nemčiji za pokristjanjenje židov bodo razpuščena, je danes zagrozila nacistična vlada, katere nasprotuje propagandi med židi.

Slika kaže francosko kmeto, ki sta pri oranju zemlje v bližini trga Coucy-le-Chateau odkrila šrapnel, ostanek iz zadnjega krvavega konflikta.

Morgan se joka nad srednjimi sloji

Debele solze toči radi njihovih visokih davkov — Morgan bolj zna!

New York. — (FP) — Morganova Guaranty Trust banka se je močno razjokala nad težkim davčnim bremenom nižjih srednjih slojev — družin, ki imajo \$2500 letnih dohodkov. V poročilu, v katerem je davčna analiza, zahteva razbremenitev teh slojev z znižanjem vladnih izdatkov, kar je edina bankirska solucija vseh problemov.

Ta Morganova banka pravi v svojem poročilu, da plača oseba ali družina, ki ima \$2500 letnih dohodkov, 7.3% ali \$183 davkov na leto. Če ima avtomobil, ti davki poskočijo na \$219 — devet odstotkov od letnega zaslužka ali enomesečne plače. In poleg teh vidnih in nevidnih davkov so še drugi indirektni davki, katere plačujejo konzumentje, in sicer čim manjši so njih dohodki, toliko večji so njih davki v proporciji z zaslužkom.

„Posameznik ali posamezniki, ki prinesejo domov \$2500 na leto, morajo delati nad en mesec, da zaslužijo za te nevidne davke,“ pravi bančno poročilo. „Vsakdo mora priznati, da je davčno breme te dohodninske skupine težko in v mnogih slučajih pomeni razliko med skrbnim varčevanjem in razmeroma komfortnim življenjem.“

In namesto da bi banka urgirala zvišanje davkov na bogate sloje, zahteva znižanje vladnih izdatkov!

Morgan in mnogo drugih kapitalistov so bolj mojsterski. Pred tremi leti je Morgan na primer odprto priznal pred senatnim odsekom, da s svojimi partnerji vred že več let ni plačal nobenega dohodninskega davka. Poslužil se je in se še z drugimi kapitalisti vred luknje v davčnem zakonu, ki dovoljuje odbitke radi „izgub“ pri delnicah in bondih. Znano na primer je, da si je marsikateri kapitalist sam „prodal“ lastne delnice, da je pokazal „izgubo“. Andrew Mellon je na primer na ta način „zaslužil“ težke milijone. Na sličan način so in še cigani-jo vlado tudi drugi kapitalisti.

Na drugi strani ni za majhne-ga človeka, ki plača ogromno večino vseh nevidnih ali indirektnih pa tudi direktnih davkov, nobene luknje. Enostavno mora plačati, kar ti nalože kapitalistični zakonodajci in davčni organi.

Rdeči križ dobil 7 milijonov za poplavlence

Washington, D. C., 18. maja. — Vodstvo Rdečega križa poroča, da so prejeli v prispevkih \$7,359,764 za pomoč prizadetim po poplavih in viharjih to pomlad. Prizadetih je bilo 105,118 družin ali okrog pol milijona oseb. Čez 5000 domov je bilo uničenih in 76,000 poškodovanih po povodnjah in 2907 uničenih ter 1646 poškodovanih po vrtin-kih.

Francoska vlada posegla v spor med škofom in papežem

Rouen, Francija, 18. maja. — Francoski zunanji urad se je zavzel za nadškofa Dubois de la Villerabla, ki se je uprl vati-kanski odredbi, da mora položiti resignacijo kot upravitelj rouenske nadškofije. Zunanji minister je imenoval posebnega uradnika in mu poveril preiskavo spora med nadškofom in Vatikanom. Vatikan je obtožil nadškofa kršenja cerkvene discipline, ker je ta predložil zadevo monsignorja Bertina, svojega koadjutanta, v rešitev francoskemu sodišču. Bertin je obdolžen finančnih manipulacij. Nadškof je osebno apeliral na papeža, naj umakne zahtevo glede resignacije ter počaka rezultata vladne preiskave.

Nacizem se izplača za „firerje“

Berlin. — Da se nemški „firerji“ ne morejo pritoževati nad svojim režimom, je dokaz slučaj propagandnega ministra Goebelsa, ki si je nedavno kupil razkošno vilo za \$275,000 in še posebej hišo za svojo telesno stražo. Vilo bo razkošno opremlil in stene prevlečel s svilo. Kupil si je tudi motorni čoln za \$12,000. Bogastvo mu je prinesel fašizem, ker prej, posebno v dijaških letih, je bil reven ko cerkvena miš in je pohajal šolo na stroške neke katoliške organizacije.

Bivši illinoiski governor Small umrl

Kankakee, Ill., 18. maja. — Len Small, bivši governor države Illinois in republikanec po politiki, je včeraj naglo umrl v starosti 73 let. Smrt je prišla kot posledica neke operacije. Small je pri zadnjih primarnih volitvah v aprilu iskal nominacijo za governorskega kandidata na republikanski listi in prejel je 268,900 glasov.

Transportna družba ljubi neodvisnost

Chicago. — Chicago Tunnel Co., ki obratuje podzemne železniške proge v „loopu“, je namignila, da bo šla pred sodišče proti odredbi zvezne meddržavne trgovinske komisije. Ta je odredila, da družba spada pod območje železniške delavske postave in se mora torej pogajati z železniškimi unijami in svrhu kolektivne pogodbe.

Elektrifikacija farm v Wisconsinu

Madison, Wis. — Pričuje se, da bo zadružna elektrifikacija v Wisconsinu napravila nov korak s pomočjo \$664,000, katere je država prejela iz zveznega po-deželskega elektrifikacijskega sklada.

Nevarnost stalno preži na rudarje

Chicago. — Izmed vseh poklicev v Illinoisu je rudarski naj-nevarnejši. V prvih šestih mesecih lani je bilo v tej državi ubitih pri delu 34 rudarjev, 2185 pa je bilo ponesrečenih.

Zadružništvo naj odvrne fašizem

Pri tej nalogi naj mu pomaga vlada z denarjem

Washington. — (FP) — Med „newdealerji“ se tudi dobe ljudje, ki smatrajo zadružništvo kot najboljšo alternativo za fašizem. Eden teh je Frederic H. Howe, svetovalec poljedelskega tajnika Wallaceja, drugi pa je kongresnik Byron Scott iz Californije.

Oni dan sta oba prišla pred bančni odsek nižje zbornice, kateri ima v rokah Scottov zakon-ki načrt za ustanovitev posebnih in davka prostih bank, ki naj bi financirale zadružna podjetja. Za zadruge bi bile nekaj aličnega kakor so tako zvane vladne zemljišče banke za farmerje.

Te banke naj bi zadrugam pomagale „a produciranjem, procesiranjem, transportiranjem, prodajanjem na debelo in drobno vseh komoditet, blaga ali produktov, za katere obstoji večja zahteva s strani organizacij konzumentov.“

Howe je rekel, da se z razvojem zadružništva lahko ustavi pot fašizmu, katerega naj prehitijo ali izpodrine. Je najbolj demokratična gospodarska ustanova, zadružništvo namreč. Poleg tega bi tudi pocenila življenje, ker gre profit zadrugam-konzumentom.

Sličnega mnenja je tudi kongresnik Scott, ki vidi v zadruž-ništvu silo, ki naj prepreči nadaljnje gospodarsko poslabšanje, kar povzroča restrikcije demokratičnih svobodilcev in fašizem. „V prihodnjih nekaj letih bomo stali v tej deželi pred resnimi težavami, ako ljudje ne dobe stvari, katerih potrebujejo in glasujejo za pridružitve.“

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 18. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in pri-šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali družine \$6.00 za eno leto naroč-nino. Ker pa člani še plačajo pri anumeratu \$1.20 za tednik, so jim to pri-šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini neke-ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Ciereo in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in.....4.00	1 tednik in.....5.00
2 tednika in.....5.00	2 tednika in.....5.75
3 tednika in.....5.50	3 tednika in.....6.50
4 tednika in.....6.00	4 tednika in.....7.25
5 tednikov in.....6.50	5 tednikov in.....8.00
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov premeha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo moral listi član in dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnih Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo zahteti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priročeno pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družba M.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplačite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2).....Čl. družba M.....

3).....Čl. družba M.....

4).....Čl. družba M.....

5).....Čl. družba M.....

Mesto.....Država.....

Notar.....

Zakonca iz dveh svetov

Milan Medvešek

Mirko Koren je živel kakor živi mnogo naših samskih mož in mladenčev v Ameriki. Njegov življenjski obstanek je bil prijeten na avtomobilsko tovarno, njegovo družabno življenje pa je segalo od piknika do saluna in včasih tudi do društvene seje, kadar mu je pa bilo posebno dolg čas, je čital tudi knjige. Pri naših ljudeh je imel majhno sobo v najemu — "Two-by-Four" jo je imenoval — jesti je pa hodil v restavrant, kar pa mu ni nič kaj posebno ugajalo. Pogosto ma je tožil o slabi prebavi. Ako ga je kdo vprašal, zakaj se ne oženi — to se je čisto zgodilo — se je melanholično nasmehnil in dejal: "Za tisto je še dovolj časa ... Samski stan je najlepši stan! ... Na obrazu se mu je pa poznalo, da drugače misli kot govori.

Da, odkar je Mirko prekoračil trideseto leto, je močno mislil na ženitev. Že zdavnaj se je naveličal tezne sobice, slabe hrane, prav za prav sit je bil vsega, kar je bilo v zvezi s samskim življenjem v tujini.

"Kaj imam sedaj od življenja?" se je velikokrat spraševal. "Nič! Čez dan gram kot živina, večere presedim v salunih pri kartah in pijaci, zapravljam težko zaslužen denar in se zamujam pozno v noč, zjutraj pa je teže vstati, kot pa bi bilo umreti!"

Sanje o prijetnem domu, v katerem se bi lahko svobodno gibal, ne da bi se moral bati, če bi preveč glasno zakašljaj ali če bi prijatelj na obisku pregrdo zaklel, so se mu v vsakim dnevu bolj nadležno urivale. Ob večerih bi ostajal doma, čital časopise in knjige ter ljubil mlado, lepo in nežno ženko ...

Vsak drugi petek, na plačilni dan, je Koren zavil v salun Grill Stone, kjer so menjavali čenke. Tu se je sestajal s sodelavci, ki so ob plačilnih večerih pil kot po navadi. In kdo bi jim zameril? Saj mnogim je bilo to praznično popivanje edino zadovoljenje, ki so ga imeli za trdo dvotedensko delo.

Tudi Mirko je danes več pil kot druge krat in z večjim zadovoljstvom. S sodelavcem Bachom sta bila že prej ometena od močne pijače in razumljivo, alkohol jima je ogrel misli, in pričela sta se zaverovano pogovarjati o vsem mogočem. Seveda, njun glavni predmet je bil o delu, strojih, delovodju in uniji, ki ima beba za tajnika, končno pa sta začela ženske in zakonski stan. V pijani odkritosrčnosti je Koren povedal Bachu, da ni zadovoljen s samskim stanom kot to na zunaj kaže, ampak baš nasprotno: sit ga je čez glavo!

"Beži, beži ...", se je čudil Bach, "saj si mi zadnjič dejal, da ne maraš družice, ko sem ti namignil, da bi prišel k meni v vas in se seznanil z mojo luškano svakinjo."

"Tisto je že res, kar praviš, toda kadar sem trezen, nisem odkritosrčen ... Kaj bi ti pravil, saj sam veš ..."

"Razumem, kaj misliš. Tudi meni je manjkalo poguma, nazadnje pa sem se le okorajžil in se nič ne kesam! Saj pa kaj sem hotel? ... Človek ne more živeti vse svoje življenje tja v en dan. Nam priseljenecem ne kaže drugega, kot da se oženimo in zgradimo svoj dom. Kdo naj bo vedno v spiti kot tujim ljudem? ..." je Bach razmotril težave neporočenih tujcev, ki nimajo nikjer pravega doma in postrežbe.

Ko sta se prijatelja poslavljala, je Bach že tretjič dejal:

"Ne pozabi svoje obljube! Obišči me, dekle je komaj dvajset let staro, je lepa kot cvetlica — Betty ji je ime — poleg tega pa je tudi izobražena. 'Visoko' šolo je izdelala!"

Mirko je sicer bil preprost delavec, toda kadar se je v duhu ženil, se je ženil z mladim, vitkim dekletom, seveda rojenim v Ameriki, ki ni bilo slovenskih staršev. Tega mu ni bilo šteti v zlo. Bil je pač sin majhnega naroda, ki je toliko stoletij hlapčeval tujcu, kateri mu je dal

pečat narodnostne manjvrednosti, on pa je gledal na svojega gospodarja kot na višje, večvredno bitje.

Drugi dan, ko so bile Mirkove misli bolj jasne in se je spomnil obljube, ki jo je dal Bachu, se mu je zdela vsa stvar precej nerodna in neprijetna, zato ga je pričelo skrbeti.

"Kaj pa, če je grda in debela in bi me resnično hotela za moža? ..." je s strahom premišljal. "Vraga, še lepo kako si bom skuhal!"

Mirko Koren je bil namreč tiste vrste človek, ki nikoli ne pride praznih rok iz trgovine, razen če stvari, po kateri je vprašal, niso imeli na prodaj; če se je odločil in vstopil v lokal, je kupil namenjeno blago, pa četudi ga je desetkrat preplačal, ali pa če je bilo zanič.

Po dolgem premišljanju in omahovanju se je nekega večera resnično napotil k Nemcu v "vas".

Naš junak je bil šestčevljinik, atletske postave, skromnega obnašanja in oblečen skoro pretirano elegantno. Na Bachovo svakinjo Betty je napravil naravnost hollywoodski vtis in prav tako ona nanj.

Betty je bila tipična ameriška dekle: delala je v tovarni in zaslužila dovolj denarja za krasne obleke, "trajne kodre", ki si jih je dala vsak teden nanovo učesati, in za druge lepote potrebščine, ki tako učinkovito spremene še tako pustega dekleta. V kinu se je naučila ponarejenega obnašanja in navidezne prožne ljubečnosti, iz "True Story" magazinov se je pa nalezla izumetničnega govorenja s prečudnimi frazami in naglasi.

Ko jo je Mirko zagledal mu je njen zunanji sijaj kar sapa jemal in zdela se mu je kakor filmska zvezda, ali pa ena izmed onih lepotic, ki kraljujejo na velikanskih tobacnih letakih.

Ljubezen se je namah vžgala in kmalu nato je sledila poroka. Toda s poroko Mirko ni priženil samo mlade, graciozne a la Lucky Strike ženke, ampak tudi njeno mater in sestro.

Vsi so bili zadovoljni in srečni, najbolj pa posredovalec Bach, ki se je končno znebil svojih dveh svakinj in "ljube" tačke.

Soglasno so sklenili, da se naselijo v stanovanjski hiši; prav za prav Mirko bi raje živel v kakšni enodružinski hiši, toda od kraja je molče upošteval ženine nasvete in njenih.

Zivljenje se je smejalo ... Mirko se je prve tedne izbornu počutil. Stanovanje je urejeval z nepopisnim veseljem. Vsa kos pohištva je posebej ogledoval in božal ter ga prestavljal iz kota v kot, dokler ni napravil zaželenega uspeha. Kupil je tudi avtomobil in radio. Ob večerih je ostajal doma, poslušal godbo in petje, čital časopise in listal po ilustracijah, čisto pa je tudi igral karte (66) v krogu družine, ob nedeljah pa se je vozil z avtomobilom v parke k športnim prireditvam in na piknike. Pri ljudeh je veljal za srečnega in vzornega zakonskega moža.

Nekako devet mesecev po poroki je Koren nekega večera glasno prihrumel v zapuščeno gostilno in prisedel k edinemu gostu Mirtiču.

"Pij, Mirtič, saj sva bila včasih dobra prijatelja! Pij na moje zdravje — na moje svobodo!" je glasno prigovarjal Mirtiča ter sam v duško zvrne čašico žganja.

"Kaj se je zgodilo, da si nocoj tako vesel?" poizveduje Mirtič, sluteč, da nekaj ni v redu z njim.

"Kdo ne bi bil vesel? ... Danes je moj dan — dan odrešenja! ... Toda ti še nisi bil suženj, zato me ne moreš razumeti!"

"No, vendar že, povej, kaj se je zgodilo?" sili vanj prijatelj.

Sreča vseh sreč me je zadela, ki je več vredna kot vse loterije na svetu — danes sem dobil razporoko!"

(Dolje priložiti.)

Marija res že nekaj časa opazila, vendar se je tolažila z izgovorom, da je mož utrujen, da je morda tudi mimogrede malo sit neskaljene zakonske sreče, nu, naposled mu tega po desetih letih srečnega zakona ne sme preveč zameriti. Tedaj je pa nenadoma — izpregledala. Neznansko mnogo malih dogodkov, besed, pogledov in namigavanj v poslednjih dneh je strnila mehka ženska duša v pisan mozaik, ki ji je brez usmiljenja odkril resnico: mož je ne ljubi več ...

Hišica na soncu ob beli vrtni potki je otrsela poslednje cvetove vrtnice. Jesenski veter se je poigraval s cvetnimi listi. Včasih je zavijal po svislih in tožil pri oknicah. Gospa Ana Marija je zrla kako je vihar upogibal mogočne veje velikanskega oreha. Zdelo se ji je, kakor da trepeče v porumenelih listih njena sreča, kakor da se ji vihar posmehuje.

V elegantni hotelski sobi, kjer je Tanja Tlapovna že nekaj mesecev stanovala, se je v tisti uri doktor Alfred Rainer odločil, da bo razvezal vezi, ki so ga doslej priklepale na belo hišico tam ob vrtni poti. V oblaku prozornih svilenih čipk je zdelo Rusinjo ob kamnu in se grizla s slonokoščeni zobmi v ustnice, da se je poodila temna kaplja krvi.

"Ne, dragi, ti me moraš pozabiti, kakor bom morala tudi jaz tebe — pozabiti. Nocoj je poslednjič. Mora biti poslednjič. Z jutrnjim ekspresom se Tanja odpelje. Rekla sem ti: prav tako, ker te ljubim, kakor še nikoli nikogar ljubila nisem, prav zato nocoj svoje usode vezati s tvojo."

Več ni rekla, čeprav je še toliko silil vanjo. Stresla je glavo in njene oči so otožno zrlle predse.

To noč doktor Rainer ni našel poti do bele hiše ob vrtni poti. Do zore je taval po cestah, da bo lahko zgodaj zjutraj spet pri Tanji. Moral jo je pregovoriti. Mora mu postati žena. Življenje mu le še pomeni današnji dan hišica ob beli poti? In kaj — Ana Marija? Bil je srečen z njo, ker druge sreče ni poznal. Ljubil je plavalas krotkost, dokler — da, dokler ga je pač usoda vlekla v sanje sreče. Zdal mu je dalo življenje ves sok — in zdaj, ko je okusil božansko radost, zdaj naj bi ...

"Ne, Tanja, ne! Svoje bitje in svoje življenje ti polagam pred noge, moja moraš postati, za zmerom. Ali slišiš? Ali slišiš, Tanja?"

Ne, ni ga slišala. Ob tisti uri se je peljala z jutranjim ekspresom v megleno daljino.

"Madame ni povedala cilja svojega potovanja," je zajecjal prestrašeno vratar hotela Astoria, ko je dve uri po Tanjinem odhodu spremljal policijskega komisarja v njeno sobo. Nicesar drugega ni vedel vratar povedati kakor imena odvetnika dr. Alfred Rainerja, ki je bil snodi do polnoči pri njej. Hotelski račun je bil plačan.

"S čim?"

"S čekom banke Snopps Blundergood iz Amsterdamu ..."

"... ki je še živ dan nihče ni ustanovil", je skončal kriminalni komisar vratarjev stavek.

"Torej že peta pustolovščina te — dame", je še pripomnil.

Ko je kmalu po tem uradnem obisku vprašal doktor Rainer po Tanji, so mu na kratko povedali, da je dama iz sobe številka 35 že odpotovala. Drugega nič.

Vse drugo ga je čakalo v pisarni. Bled ko zid je poslušal poročilo policijskega komisarja, ko mu je pojasnil vzrok nenadnega Tanjinega odhoda.

"Tla so ji postala prevroča ..." je porogljivo pripomnil.

Tudi doktor Rainer ni vedel, kam se je Tanja odpeljala.

Ali ga je mar opeharila? Ne, Tanja Tlapovna, s pravim imenom Katarina Wloctavakova, ga ni aleparila. Bila je zgolj — slučajna — znanka, to se pravi njegova pravna klientka.

Ko se je spet zavedel, je bil sam.

Jutro je bilo megleno in pusto. Zdajci je pa skozi meglo posvetilo sonce. S tipajočimi, boječimi žarki je obšlo temno odvetnikovo pisarno.

In ko je zavil doktor Alfred Rainer opoldne po beli potki, je velo okrog hišice od vsepovsod — odpukanje. Veliki oreh je spenjal svoje veje v nebo in tre-

Marco Sciacca:

Kako sem se oženil

Nikar ne verujite tistim, ki vam pravijo, da je za srečen zakon potrebna strela, ki napravi v srcu razdejanje. Naj vam povem zgodbo, ki se je dogodila mojemu sorodniku.

Ko je ta moj sorodnik prišel v trideseto leto, ga je prišlo nekaj takega, kar sili človeka v zakon. Vzrok je bilo neko srčkano dekle, s katerim se je bil spoznal. "Oženil se bom," je dejal, "kajti mladost mineva. Norčije svobodnega življenja se morajo umakniti resnemu, a blagodejnemu ožračju družine."

Govoril je z dekletom na samem in ji razložil svoje namene. Bila je videti zadovoljna. Tako sta se "menila" nekoliko mesecev in v tem času je moj sorodnik resnično verjel, da je zaljubljen; in kako bi ne bil: dekle je bilo staro jedva tri in dvajset let, brhko, zmeraj dobre volje in plesati je znalo, da je bilo veselje.

Toda nekega dne je izbruhnil vihar: zaročenka se je neprisiljavala zaljubila v korenjaškega in elegantnega konjeniškega narednika in ni hotela več slišati o mojem sorodniku. Ta je bil silovito jezen in je tuhtal, kako bi izrazil nerednika na dvoboju. Na žalost, edino orožje, ki ga je bil moj sorodnik vajen, je bil železni razen, ki je nanj nabadal jevice, ko jih je pekel na žerjavi. Sklenil je bil zategadelj, da bo dekle ugrabil in jo na ta način osramotil.

Ker se je bližal tedaj pustni čas, je sklenil svoj namen izvršiti poslednje predpustne dni. Vedel je, da se njegova bivša zaročenka udeležijo ponočne pustne veselice in da se vselej obleče v krasen maskeradni kostim. Poznal je dobro njeno šiviljo in na previden, zvit način je izvedel od nje, da bo predstavljala elegantnega Pierrota. Za primerno nagrado je šivilja obljubila, da prišije na prsi kostima lepo kokardo iz živodreče svilu.

Možnost pomote je bila po tem takem izključena.

Da pojde ugrabitev brez nevarnosti, je moj sorodnik stopil v dogovor z dvema svojima uslužbencema. Eden naj z avtom čaka pri vhodu plesne dvorane, drugi naj pa lepo maskiran poišče Pierrota z rdečo kokardo na prsih. Povabi naj ga na ples in na prigrizek v jedilnici in potem — zlepa ali zgreda — pripelje k avtu ter ga potisne vanj. Nič ne de, če bi žrtev vpila — kdo se na pustni dan meni za vpitje lepih mask! Po uspehi ugrabitvi morata ujetnico pripeljati v stanovanje mojega sorodnika.

Izvršitev načrta je uspeła tako krasno kakor Napoleonove vojaške vaje. O pol enajstih je eden uslužbencev potkal pri mojem sorodniku in si otrl znojno čelo; videti je bilo razpraskano. "Gospod," je dejal težko stop, "lepo godilo smo skuhal!"

"Ali mar ni šla?" je vprašal moj sorodnik prestrašeno.

"Kajpada je šla! Samo ..."

"Samo ..."

"Kaj vendar 'samo'? Vrag naj te vzame!"

Možakar je stal pred svojim gospodom odprtih ust kakor bebec, potem je pa dejal:

"Nekaj nepričakovane se je pripetilo. Namesto vaše zaročenke sva ugrabila neko drugo."

"Ah, peklenaška bedaka!" je vpil moj sorodnik. "Ali vama je nisem pokazal? Imela je pierrotski kostim z veliko rdečo kokardo na prsih. Ni je bilo druge enake v dvorani. Kako sta se mogla zmotiti?"

"Da, da; pierrotski kostim, na prsih rdeča kokarda. Natanko tako je bila oblečena ta, ki sva jo ugrabila, in vendar ni prava."

"Kdo je pa potem?"

"Vrag si ga vedi. Neka neznanca, ljuta ko panter. Pravi, da bo izpraskala oči prvemu, ki se ji približa."

"Kje sta jo pustila?"

"Spodaj je, v pisarni garaže in se noče ganiti iz nje."

Moj sorodnik je šel po stopnicah navzdol, da vidi ujetnico. Vstopivši v pisarno je imel občutek, da je prišel v kletko najzaditejše leopardke na svetu. Mla-

Senator R. F. Wagner iz New Yorka in delavska tajnica Frank Perkins v živahnem razgovoru.

da ženska v pierrotskem kostimu, čudovito lepa v svoji ljutosti, je z dvignjenimi pestmi planila proti njemu.

"Tak vi ste me spravili sem-kaj?" je kričala rdečih oči, žarečih od jeze in topečih se v solzah. "Podlež! Nesramnež!" Tedaj mu je priplepala tako zausnično, da je jeknila od vseh sten garaže.

"Lopov!" je nadaljevala vsa obupana. "Kdo ste in kaj hočete od mene? Ne poznam vas in nocoj vas ne poznati. Takoj pri prči me odvedite nazaj na veselico, preden opazijo moji starši, da me ni. Oh! ... Jaz nesrečnica! Kaj bodo rekli doma?" Zgrudila se je na stol in krčevito zajokala.

Moj sorodnik se je med tem nekoliko opomogel od presenečenja. Jokajoča deklica je bila ljubka in je nosila pierrotski kostim z rdečo kokardo — isti kostim, v katerem je videl oblečeno svojo bivšo zaročenko v dvorani. Lepi obrazek, še vedno plin srda, je bil nepopisno mikaven. V mojem sorodniku se je presenečenje začelo umikati neznanemu čuvstvu. Obšlo ga je neznanemu veselje, da se je pripetila ta pomota.

"Gospodična," je rekel, "prosim vas odpustčanja, a da ste tukaj, ni moja krivda. Vsega je kriva obleka, ki jo nosite in ki ni vaša."

Deklica ga je osuplo pogledala. "Ali ste mar mislili ugrabiti gospodično, ki je prva nosila to obleko? Oja je moja sestrčina. A vi, kdo ste vi?"

"Jaz sem njen bivši zaročenec."

Srd mlade deklice je mahoma izginil. Njene oči so postale ško-dolžno resne, na rožnatih ustnicah ji je pa zaigral porogljiv nasmeh.

"Naj bo kakorkoli," je dejala, "to kar ste mi napravili je nedostojno; moje dobro ime ste osramotili."

"Bog je tako hotel, gospodična!"

"Kaj, Bog je tako hotel?" je vprašala nejevoljno.

"Da," je prikimal moj sorodnik. "Da vam pa vrnem vaše dobro ime, sem se pripravil poročiti z vami."

Dam vam svojo pošteno besedo, da moj sorodnik tedaj niti

WEEKS DENTAL OFFICE

Vedno nizke cene

za X-RAY

Ure: 8:30 do 8:30 večer

Phone: Harrison 0751

326 S. STATE ST.

Opposite Davis State Bldg.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, vsajko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dajo na voljo tudi vse potrebne publikacije.

Hiša na soncu

B. Ehmann

Hiša je stala na soncu. Zmerom je stala na soncu, zjutraj, opoldne in zvečer. Skoraj se je zdela, da pluje sonce samo zaradi te vrtnice hišice po nebesnem svodu.

Krvavordeče vrtnice so se smehljale pri vsakem oknu — in znotraj, v svetlih sobicah, je grela ožračje "mala lučka".

To je bila gospa Ana Marija. Doktor Rainer je krasil svojo plavalas krotkost: mala lučka. Sreča je stanovala z zakoncem v mali hišici ob vrtni poti, vsi so to vedeli, ki so jo poznali. In ta sreča je bila v zvestih rokah.

Dokler ni nekoč priplul črn oblak in zasenčil te neskrbne ubranosti. Gospa Ana Marija je bila poslednja, ki ga je opazila. Do tistega dne se jih je bilo že sto in še več ustavilo pred cvetočimi vrtnicami, ti radovedno, drugi škodoželjno — nekateri so pomilovalno skomigali z rameni: saj veste, vsak človek sprejme senzacijo drugega ... Začetki senzacije je bila že koj v začetku, ko so si že glasno vzklikali: "Doktor Rainer, doktor Alfred Rai-

ner ima ljubico. Hm, Tanja Tlapovna, lepa Rusinja iz hotela Astoria mu je razvnela srce."

In prav so imeli.

Tanja Tlapovna se je bila nekajkrat zatekla po malenkostne pravne nasvete v pisarno odvetnika dr. Rainerja. Takrat je padla prva senca na belo pot pred vrtno hišico. Kajti sprčo hrepenčih modrih oči mlade Rusinje je pozabil doktor Rainer na svojo "malo lučko". Ne, pozabil prav za prav ni. Toda, kar je bilo še hušje: njena tiha skrbna krotkost mu je postala zoprna in dolgočasna. In zmerom, kadar je pod večer sedel na beli vrtni klopi pod jasminovim grmom, se mu je zdela, da čuti bližino Tanje Tlapovne, prav tako opojno in omamno kakor težak vonj belelega cvetja. In zgodilo se je, da je rekel ženi: opravi mi še čakajo, sestaneš upnikov, nujna se je — toda odšel je v mali bar in se je slehernikrat zdrzil, kadar so se vrata odprla.

Sicer doktor Rainer ni prav vedel, zakaj je ravno semkaj zahajal. Lahko bi bil stopil tudi v kakšno kavarno ali krčmo. Mogoče, ker si je želel, da bi nenadoma prisledila v tiho zasenčeno ložo tik poleg njega ženska nje-

govih sanj. Ali pa ker so ga zvočni barbarske godbe spominjali melodije njegove lastne krvi.

In ni prihajal zaman. Tretjevečera je prišla. Nič se ni začudil, tudi zastran tega ne, ker se je takoj, ko ga je opazila, približala njegovi mizi in mu ponudila svojo drobno roko v poljub.

Njeno telo je bilo vitko ko topol. V njenih očeh se je menjaval ogenj ciganske divjosti in melanholične žalosti — zdela se mu je kakor živa pravljica in bil je pijan od sreče in hrepenenja. Njene ustnice so bile mehke in rdeče, prezrelim malinam podobne — in nič se ni upirala njegovim strastnim poljubom.

Slika Ane Marije se je odmaknila to noč daleč v meglo in temo. Doktor Alfred Rainer je začel celo sovražiti belo hišico na soncu. Sprva se je še skušal zastran svojih pogostih večernih sej izgovarjati in opravičevati — toda ko ga je gospa Ana Marija nekoč vprašujoče in razočarano pogledala, se je obrnil in osorno dejal:

"Če si taka, bi pač ne smela postati odvetnikova žena, če imaš tako malo razumevanja za moje delo in prizadevanje ..."

Neko odtujitev je gospa Ana